

Натурфілософія як історична форма взаємозв'язку філософії і науки. Особливості натурфілософських концепцій.

1. Історичні етапи натурфілософії.
2. Натурфілософія в Києво-Могилянській академії.

Натурфілософія

- 1) поняття для характеристики античної філософії як такої, що не відрізняла себе від наук про природу; поміщала проблеми буття, ґенези, первнів Космосу і Природи в центр філософського дискурсу;
- 2) філософія природи як теоретичне осягнення цілісності й системи природи, основа раціонально-наукової картини світу

У середні віки

- наукові знання продовжували розвиватись в рамках філософії та античної традиції. Для них також характерні такі риси, як споглядальність, абстрактні теоретичні висновки, принципова відмова від досвідного пізнання, визнання пріоритету універсального над унікальним. З іншого боку, з'являються нові тенденції, що базуються на експериментальному пізнанні: алхімія, астрологія.

Натурфілософія - це

- тлумачення природи, розглянутій в її цілісності.
Кордони між натурфілософією і природознавством, а також її місце у філософії історично змінювалися. Найбільшу роль натурфілософія відігравала в давнину. Натурфілософія стала першою історичною формою філософії і фактично зливалася з природознавством. У подальшому натурфілософія в основному називалася фізикою, тобто вченням про природу.

Натурфілософія-

- **спосіб світорозуміння, заснований на деяких умоглядно встановлених загальних принципах і дає загальну картину, яка охоплює всю природу в цілому. Натурфілософія була історично першою формою раціонального мислення, спрямованого на пізнання природи, взятої в її цілісності.**

Витоки натурфілософії

- Філософія, принаймні, до середини XVIII ст. охоплювала переважну частину знання про природу і общество. До XVIII ст. утвердилося поняття «природні науки» та «моральні науки», в XIX ст. - Набуло поширення таке поняття як «гуманітарні науки». При цьому наука до кінця XIX ст. займалася переважно емпіричними дослідженнями. Загальнотеоретичні питання конкретних наук займалася філософія, яку об'єднує з наукою прагнення до побудови системи знань в теоретичній формі, до логічної доказовості своїх висновків.

Тенденції Натурфілософії

- Довго вважалося, що філософія - натурфілософія - це наука наук, здатна виходити за межі досвіду і давати «сверхопитних» знання. В її рамках висловлювалися деякі геніальні думки і гіпотези, були передбачити більш пізні відкриття, але разом із тим було наговорено чимало дурниці. Філософські дослідження теоретичних проблем приватних наук не спиралися на достатній з цією метою емпіричний матеріал (ще не накопичений), тому вони носили абстрактний, умоглядний характер, а їх результати часто вступали в протиріччя з фактами. Натурфілософія заміняла невідомі ще дійсні звязку явищ вигаданими, фантастичними і навязувала науці апріорні, відірвані від реальності схеми та гіпотези. Особливо виразно це виявилось у ХІХ ст., Коли відбулася зміна статусу, структури та предмету теоретичного природознавства.

-

До кінця XVIII - початку XIX ст.

- експериментально-математичне природознавство накопичила достатню кількість експериментального матеріалу. Виникла проблема пошуку загального принципу, що об'єднує емпіричні факти, і координації теоретичних та експериментальних досліджень у рамках окремих наук. Натурфілософські теоретичні конструкти, філософські системи, засновані на спекулятивному типі побудови знань, тобто на виведення його без звернення до практики, за допомогою рефлексії, онтологізі-рова теоретичні концепції, які часто носили умоглядний і спекулятивний характер, виявилися нездатними вирішити філософські проблеми, висунуті розвитком науки.

-

Становлення дисциплінарної структури науки,

- інституціональна професіоналізація наукової діяльності зробили нагальною завдання осмислення сутності науково-пізнавальної діяльності, критичної оцінки передумов і процедур наукової діяльності, що протікає в різних когнітивних і соціокультурних умовах; значення і ролі світоглядних і філософських ідей і подань у розвитку наукових досліджень.

Натурфілософії як «науки наук» приходить кінець

- Відбувається усвідомлення недостатності та обмеженості умоглядних, спекулятивних міркувань (що виходять з чистої сили розуму) класичної натурфілософії і метафізики. Наука прагне відмовитися від навязування їй апріорних, відірване від реальності схем і гіпотез, оскільки вони вже надавали гальмівний вплив на розвиток природознавства. Натурфілософії як «науки наук» приходить кінець. Це дало підставу певної групи мислителів висловити ідею, що ера метафізики закінчилася, і розпочалася ера позитивного знання, ера позитивної філософії.

Таким чином,

- основними причинами «загибелі» натурфілософії були: формування природничих наук, що досягли певного ступеня зрілості;
- • усвідомлення обмеженості абстрактних умоглядних (спекулятивних) узагальнень, критика натурфілософські побудов з боку великих натуралістів;
- • критика натурфілософії позитивізмом (О. Конт, Дж.С. Мілль, Г. З-пенсер тощо), який виник у 30-ті роки ХІХв. і проголосив рішучий розрив з філософської («метафізичної») традицією, вважаючи, що наука не потребує ніякої що стоїть над нею філософією.

Натурфілософія в Києво- Могилянській академії

- Формування автономності філософії сприяло її зближенню з природознавством, стимулювало розвиток натурфілософії. В XVII ст. помітне місце в натурфілософії України відводилось проблемам космології та космогонії. Космогонія розглядала походження та еволюцію Всесвіту. Космогонія вивчала походження космічних об'єктів та систем. Тоді ж вчені захоплювались і астрологією, пророкуванням долі людини за розташуванням зірок. З астрологією знайомі й філософи Києво-Могилянської академії. Особливість натурфілософії — заперечення дуалізму Аристотеля у поглядах на природу. У таких поглядах земна речовина протиставлялась небесному ефіру. Ефір вважався більш досконалим, божественним. Заперечуючи натурфілософський дуалізм, українські вчені Гизель, Прокопович, Крановський в лекційних курсах філософії обґрунтовували спорідненість земної та небесної матерії, підкреслюючи своє розходження з поглядами схоластів.

У натурфілософії

- розвиваються погляди античних філософів на матерію та першопочаток світу. Так, Феофан Прокопович в лекціях дає визначення матерії, зроблене Аристотелем, згадує вчення Фалеса, Анаксимена, Геракліта, атомістичне вчення Левкінпа та Демокріта, вважає, що матерія — це речовина, яка має ширину, довжину, висоту. Разом з тим для філософів Києво-Могилянської школи характерна непослідовність в питанні про природу матерії. В лекціях є й твердження про творіння матерії Богом та ідеї про її нестворюваність. Важливий момент в натурфілософії — ідея про постійний рух у розвитку Всесвіту. Велике значення для осмислення Всесвіту як процесу розвитку цілісної системи мало поширення вчення Коперніка. З ним знайомили слухачів майже всі, хто читав курс лекцій в Києво-Могилянській академії.

Для натурфілософії епохи Просвітництва

- характерний принцип пізнаваності світу. У багатьох творах вчених того періоду простежувався пафос оволодіння законами будови Всесвіту. Основна ідея — могутність розуму, який вивчає закони природи. У натурфілософії важливе місце займало вчення деїзму. В історії філософії існує три основних вчення про взаємозв'язки божественного та природного: теїзм, деїзм, пантеїзм. Теїзм захищає ідею про те, що Бог створив природу та керує нею. Деїзм визнає існування Бога як першопричини світу, але заперечує його даліше втручання у явища природи та суспільного життя. Це вчення в натурфілософії давало можливість поєднати християнські переконання та зростаючий інтерес до пізнання природи. Деїстичні висловлювання зустрічаються у творах майже всіх вчених Києво-Могилянської академії. Що ж стосується пантеїзму, то це вчення, що ототожнює Бога та природу, впливало на філософів, та пантеїзм у них виступає не як цілісна концепція, а як певна тенденція, зачаток нових ідей.
-